

Usnesení Nejvyššího soudu ČSR ze dne 23.03.1971, sp. zn. 6 Co 64/71, ECLI:CZ:NS:1971:6.CO.64.1971.1

Číslo: 74/1971

Právní věta: Jde-li o nárok na částečný invalidní důchod podle ustanovení § 27 odst. 1 písm. a) zákona č. 101/1964 Sb., nelze při zkoumání, zda je splněna podmínka podstatného poklesu výdělku, vycházet z ustanovení § 18 odst. 1 vyhlášky č. 102/1964 Sb., nýbrž nutno průměr hrubých výdělků žadatele o důchod srovnávat s průměrným měsíčním výdělkem zdravého pracovníka téže profese i praxe.

Soud: Nejvyšší soud České soc. rep.

Datum rozhodnutí: 23.03.1971

Spisová značka: 6 Co 64/71

Číslo rozhodnutí: 74

Číslo sešitu: 9

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Důchod, Sociální zabezpečení

Předpisy: 99/1963 Sb. § 224

§ 18

§ 226

§ 244 101/1964 Sb. § 20

§ 27 102/1964 Sb. § 17

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 74/1971 sb. rozh.

Jde-li o nárok na částečný invalidní důchod podle ustanovení § 27 odst. 1 písm. a) zákona č. 101/1964 Sb., nelze při zkoumání, zda je splněna podmínka podstatného poklesu výdělku, vycházet z ustanovení § 18 odst. 1 vyhlášky č. 102/1964 Sb., nýbrž nutno průměr hrubých výdělků žadatele o důchod srovnávat s průměrným měsíčním výdělkem zdravého pracovníka téže profese i praxe.

(Usnesení Nejvyššího soudu ČSR z 23. 3. 1971, [6 Co 64/71](#))

Krajský soud v Českých Budějovicích potvrdil rozhodnutí Úřadu důchodového zabezpečení v Praze z 3. 6. 1970, jímž byla zamítnuta navrhovatelova žádost z 29. 4. 1970 o přiznání částečného invalidního důchodu, když okresní posudková komise sociálního zabezpečení shledala, že u navrhovatele jde sice o dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav, pro který má podstatně omezený výběr

zaměstnání, že však není částečně invalidní podle ustanovení § 20 odst. 4 zákona č. 101/1964 Sb., když v zaměstnání automechanika, které vykonává pod dohledem otce a spolupracovníků, může nadále pokračovat a nedochází tak k podstatnému poklesu jeho výdělku, který se pohybuje kolem 1300 Kčs měsíčně.

Své rozhodnutí opřel krajský soud zejména o znalecký posudek krajské posudkové komise sociálního zabezpečení, která přeshetřila zdravotní stav navrhovatele a při přihlédnutí ke všem jím uváděným potížím a k objektivním výsledkům lékařského vyšetření dospěla k závěru, že navrhovatel nesplňuje podmínky částečné invalidity ve smyslu shora citovaného zákonného ustanovení.

Proti tomuto usnesení podal navrhovatel odvolání.

Nejvyšší soud ČSR usnesení krajského soudu zrušil.

Z odůvodnění:

Napadené usnesení se opírá o znalecký posudek krajské posudkové komise sociálního zabezpečení (dále jen KPSZ) z 23. 9. 1970, podle něhož navrhovatel pro dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav není schopen původního zaměstnání automechanika a ani zaměstnání u národního podniku T., kde pracuje nyní u vrtačky, není pro navrhovatele vhodné jak pro zvýšené riziko úrazu, tak i pro stupňovanou zrakovou námahu, která by dříve či později vedla k subjektivním obtížím z únavy. Podle téhož znaleckého posudku splňoval by navrhovatel podmínky částečné invalidity podle ustanovení § 20 odst. 4 zákona č. 101/1964 Sb. toliko za předpokladu, že u něho také došlo k podstatnému poklesu výdělku. V tomto směru pak vychází krajský soud ze skutkového zjištění, že průměrný měsíční výdělek navrhovatele, vypočtený z jeho příjmů dosažených v letech 1965 - 1969, ze kterého by se vypočítával důchod, činí 1243,96 Kčs, kdežto průměr jeho výdělků za období od 1. 1. do 30. 6. 1970 činí 1463 Kčs; podle vlastní výpovědi navrhovatele vydělává si nyní kolem 1100 Kčs měsíčně, z čehož plyne, že i v šestiměsíčním období přede dnem vydání napadeného rozhodnutí průměr měsíčního výdělku navrhovatele je vyšší než 1000 Kčs. Není tedy podle názoru soudu prvního stupně u navrhovatele splněna ekonomická podmínka ve smyslu ustanovení § 20 odst. 4 zákona č. 101/1964 Sb.

Ve svém odvolání navrhovatel poukazuje zejména na to, že jeho průměrný měsíční výdělek činil toliko 1243 Kčs právě v důsledku jeho nepříznivého zdravotního stavu, což je výdělek podstatně nižší ve srovnání s jinými pracovníky téže profese a kvalifikace (je vyučen automechanikem), kteří vydělávají průměrně měsíčně kolem 2000 Kčs. Je totiž postižen již od dětství zhoršující se vadou sluchu a zraku; z tohoto důvodu byl také nucen opustit zaměstnání mechanika v autodílně a přejít v polovině roku 1970 do národního podniku T., kde pracuje u vrtačky.

Posudková komise i soud prvního stupně posuzovaly navrhovatelův nárok na částečný invalidní důchod jen z hlediska ustanovení § 20 odst. 4 zákona č. 101/1964 Sb. a § 17 i § 18 vyhlášky č. 102/1964 Sb., nikoliv však i z toho hlediska, zda u navrhovatele nejde o částečnou invaliditu podle ustanovení § 27 odst. 1 písm. a) zákona č. 101/1964 Sb. na tom skutkovém základě, že se navrhovatel stal částečně invalidním před vstupem do zaměstnání. Bylo povinností soudu zkoumat důvodnost uplatňovaného nároku i z hlediska ustanovení § 27 odst. 1 písm. a) zákona č. 101/1964 Sb., když z podaných posudků nepochybně vyplývá, že u navrhovatele jde o poruchu zdraví vzniklou v dětství, kdy utrpěl pohmoždění hlavy.

Podle znaleckého posudku KPSZ není navrhovatel schopen původního zaměstnání automechanika a ani zaměstnání, které v současné době vykonává v n. p. T., kde pracuje u vrtačky při výrobě součástek k televiznímu zařízení, není pro něho vhodné. Navrhovatel je však schopen manuální práce bez větších zrakových nároků, a proto bude třeba navrhovateli napřed zajistit takové vhodné

zaměstnání, v němž by nedocházelo k podstatnému poklesu jeho výdělku, a jen v případě neúspěchu by bylo možno uvažovat o přiznání částečné invalidity.

Soud prvního stupně se však důsledně neřídil znaleckým posudkem, jestliže dospěl k závěru, že navrhovatel dosud nesplňuje ekonomickou podmínku částečné invalidity; podle názoru soudu prvního stupně průměr měsíčního výdělku navrhovatele činí i v současné době, kdy pracuje v n. p. T., 1100 Kčs, takže zde není podstatného poklesu příjmu, když jeho průměrný výdělek za léta 1965 – 1969 činil 1243,96 Kčs. Pochybení soudu prvního stupně spočívá tedy především v tom, že srovnával průměrný měsíční výdělek za léta 1965 – 1969, kdy navrhovatel pracoval jako automechanik, s jeho výdělkem 1100 Kčs měsíčně, který dosahuje nyní u n. p. T., ačkoliv podle znaleckého posudku je toto zaměstnání pro navrhovatele nevhodné a je schopen jen manuální práce bez zrakových nároků.

Soud prvního stupně však pochybil i v tom směru, že srovnával nynější výdělek navrhovatele s jeho průměrným měsíčním výdělkem, kterého jako automechanik v letech 1965 – 1969 skutečně dosahoval, aniž přihlédl k tomu, že již při vstupu do zaměstnání po vyučení automechanikem byl zdravotní stav navrhovatelův dlouhodobě nepříznivý, takže po lékařské stránce byl částečně invalidní i v období let 1965 – 1969, kdy jeho průměrný měsíční výdělek činil 1243,69 Kčs. Stal-li se tedy navrhovatel částečně invalidním již v dětství, tedy před vstupem do zaměstnání po vyučení automechanikem, pak šlo především o řešení otázky, zda jako jedna z podmínek částečné invalidity přichází vůbec v úvahu podstatný pokles výdělku, když ustanovení § 27 odst. 1 písm. a) zákona č. 101/1964 Sb. – na rozdíl od ustanovení § 20 odst. 4 téhož zákona – hovoří o částečné invaliditě bez jakékoliv návaznosti na podstatný pokles výdělku. Na tuto otázku je třeba odpovědět kladně. Již v zákoně č. 99/1948 Sb. o národním pojištění byla výrazně vyjádřena zásada (§ 63), že invalidní důchody mají odškodnit hospodářskou ztrátu, nikoli jen újmu fyziologickou. Do popředí tu vystupuje ztráta nebo podstatný pokles výdělku jakožto následek nepříznivého zdravotního stavu. Změna nastala zákonem č. 55/1956 Sb., který – stejně jako i zákon č. 101/1964 Sb. – vedle invalidního důchodu zavedl též částečný invalidní důchod, přičemž při definici tohoto pojmu (vyhláška č. 250/1956 Ú. l. a § 20 odst. 4 zákona č. 101/1964 Sb.) zároveň stanovil podmínku podstatného poklesu výdělku jakožto důsledek trvalého zhoršení zdravotního stavu. Z toho vyplývá, že pokud zákon č. 101/1964 Sb. hovoří o částečné invaliditě, má na mysli částečnou invaliditu podmíněnou též podstatným poklesem výdělku. Správnost tohoto názoru lze též dovodit z ustanovení § 27 odst. 3 zákona č. 101/1964 Sb., v němž se upravuje zvláštní případ částečné invalidity pracovníka, i když jeho výdělek podstatně nepoklesl. Tu jde o výjimku z obecné zásady, že částečná invalidita je vždy podmíněna podstatným poklesem výdělku.

Další otázkou je, zda i v tomto případě platí ustanovení § 18 vyhlášky č. 102/1964 Sb.

Odvolací soud dospívá k závěru, že při posouzení, zda je splněna ekonomická podmínka této částečné invalidity, nelze vycházet z průměrného měsíčního výdělku, kterého navrhovatel po vstupu do zaměstnání a před tím, než přešel na méně kvalifikované zaměstnání, skutečně dosahoval, nýbrž je třeba průměr jeho výdělků v zaměstnání méně kvalifikovaném srovnávat s průměrným měsíčním výdělkem, kterého by byl navrhovatel dosahoval za normálních podmínek, tedy s průměrným měsíčním výdělkem, který mají automechanici téhož věku, jejichž pracovní výkon a tím i výdělečné možnosti nejsou ovlivňovány dlouhodobě nepříznivým zdravotním stavem. Jde-li o nárok na částečný invalidní důchod podle ustanovení § 27 odst. 1 písm. a) zákona č. 101/1964 Sb., nelze tedy při zkoumání, zda je splněna podmínka podstatného poklesu výdělku, vycházet z ustanovení § 18 odst. 1 vyhlášky č. 102/1964 Sb., které se týká jen částečné invalidity podle ustanovení § 20 odst. 4 zákona č. 101/1964 Sb., jak to také naznačuje marginální rubrika v ustanovení § 18 vyhlášky č. 102/1964 Sb., nýbrž nutno průměr hrubých výdělků žadatele o důchod srovnávat s průměrným měsíčním výdělkem zdravého pracovníka téže profese i praxe; je-li výdělek žadatele o důchod vyšší než 1000 Kčs měsíčně, lze analogicky použít ustanovení § 18 odst. 2 citované vyhlášky. Při opačném výkladu by ustanovení § 27 odst. 1 písm. a) zákona č. 101/1964 Sb. bylo prakticky nepoužitelné. Důsledky

dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu se totiž nutně projevují na výdělcích takového pracovníka již od prvního vstupu do zaměstnání, takže po dobu trvání tohoto nepříznivého zdravotního stavu by prakticky ani nemohlo dojít k podstatnému poklesu výdělku, ledaže by se zdravotní stav tohoto pracovníka ještě dále podstatně zhoršoval.

Soud prvního stupně si nezjednal potřebný skutkový podklad pro posouzení důvodnosti uplatněného nároku na částečný invalidní důchod ze všech jeho zákonných podmínek a zejména z toho hlediska, zda nárok na tento důchod není opodstatněn podle ustanovení § 27 odst. 1 písm. a) zákona č. 101/1964 Sb. V tomto směru bude tedy třeba dokazování náležitě doplnit, a to především vyžádáním nového znaleckého posudku KPSZ.

Bylo proto podle ustanovení § 221 odst. 1 o. s. ř. a § 244 odst. 1 o. s. ř. napadené usnesení zrušeno a věc vrácena soudu prvního stupně k dalšímu jednání a novému rozhodnutí (§ 226 o. s. ř.).

V novém rozhodnutí rozhodne krajský soud též o náhradě nákladů řízení.